

Paul M. Grande: Fallshjernen over Vassaret.

Operasjon elg

Major, senere generalmajor Paul M. Strande hadde i London planlagt baser i Øst-Norge med tanke på å fange opp AT-gutter som rømte etter mobilisering av arbeidstjenesten. Hovedbasen i Vassaret. En base skulle legges til Hallingdal i traktene nær Nesbyen. Løytnant Peter F. Holst var sjef. Han tok også imot slipp som ble nedlagt i depoter i områder Skrivarfjell-Hallingnatten. Imidlertid kom han ikke godt ut med områdesjefen i Hallingdal, og det ble bestemt at Holst skulle flytte sin virksomhet innenfor distrikt 141 sine grenser ved Djupsjøen-Haglebuvann øverst i Eggedal.

Det var løytnant Peter F. Holst som alias Ola Lien som kom til gruppesjefen Paul A. Larsson sammen med sersjant Volden alias Kristian Halvorsen.

Det er ingen grunn her å gå nærmere inn på Operasjon Elg sine oppgaver og gjøremål, men det må være riktig å si at å sende så mange norske offiserer fra UK til Norge med så vide fullmakter uten at Hjemmestyrkene var skikkelig informert, må ha vært feil. Major Strande var jo blitt Horns overordnede uten at Horn ante noen ting om dette. Derfor ble det også misforståelser da

Holst kom og presenterte seg.

Arbeidet innen Modum og Sigdal område ser ut til å gå meget godt nå. Den 17. februar skriver området i sin ukerapport at Knut Kvale og Peder Sørli er daglig ute på øvelser og sier videre:

«Om et par måneder tror jeg vi skulle være temmelig godt forberedt til å ta imot fienden.»

Det ser ut til at etter det første «arrogante» brevet fra Holst til Strand, har det utviklet seg til et godt forhold mellom Holst og hans menn på den ene siden og området på den andre. Det er gjensidig tillit og utvekslinger. Særlig på forsyningsiden er Holst avhengig av området som gjør en kjempejobb med å forsyne Holst i hans base.

Derimot ser det ut til at distriktet følger dette med en slags sjalusi og skepsis. Det kommer til en del skarpe utvekslinger mellom distriktet og området om forholdene til Holst. Så den 9. april ber Horn om unnskyldning for sine uttalelser og ber om at Holst og hans arbeide ikke må bli årsak til kjedelige misforståelser, og slutter med:

«Altså glatt de skrukker jeg muligens har forårsaket.»

Den 9. april kommer det også et langt skriv fra Forsvarsstaben i London.

- « 1. Fra FO har vi mottatt følgende: En spesiell hilsen fra forsvarssjefen til alle soldatene i hjemmestyrkene i anledning av 9. april.
2. Etterhvert som situasjonen utvikler seg, samarbeider de forskjellige organisasjoner i Norge med kun den ene hensikt så hurtig som mulig etterat tyskerne er drevet ut eller internert å gjeninnsette de sivile myndigheter. Vi er alle enige om at en periode med militært diktatur vil være uheldig, og vi i HS må være de første til ikke å gjøre dumheter som kan skaffe oss et slikt uheldig alternativ. Jeg ber Dem presisere overfor alle Deres folk at selv om situasjonen skulle by på gunstige anledninger, angrep på fienden, så må disse ikke under noen omstendighet utføres uten på ordre fra distriktkommandoen. Jeg ber Dem sørge for at der alltid blant cellegutter og mannskap i beredskapsplasser, hersker disiplin og orden.
3. Fra FO har vi fått ordre om at tyske patruljer ikke skal angripes på det nåværende tidspunkt, medmindre det skjer i rent selvforsvar.
4. Armbind deles ut til hver troppssjef nå, men De skal få nærmere ordre om når de skal påsyes klærne.
5. Følgende behandles med den største forsiktighet: Som et ledd i den skjerpede kamp mot tyskernes stadige overtreddelse av folkeretten under okkupasjonen, skal det forberedes represalier av militær natur. En av disse forbereder

delser skal bestå i å planlegge utslettelse av alle tyske luftvarslingsposter, bro og jernbanevakter samt mindre småposter som distriktet ser seg i stand til å ta. Kun Deres stab skal vite at dette blir en samlet aksjon og at de forskjellige oppgaver derfor må fordeles til forskjellige enheter. De skal innen 20. april oppgi hit hvilke mål de velger, og hvor mange mann De mener å utta til hvert mål, hvorefter detaljert beskjed vil bli sendt Dem om aksjonens utførelse.

6. Som et ledd i kampen mot forræderne skal det planlegges en aksjon mot avdelinger og enkeltpersoner tilhørende statspolitiet, Hirden og Hirdens Bedriftsvern. Også om dette gjelder det samme som under punkt 5 nevnt med oppgave hit innen 20. april med navngitte personer.
7. Slipp-perioden begynner 17/4 og slutter 1/5. Stand By Time 22.00 til 02.00.
8. Instruer slippplagene på nytt om at alt materiell, matvarer, nytelsesmidler og annet tilhører distriktet, og intet må disponeres av området eller slippplag før rapport om hva slippet inneholdt er fremkommet til distriktsledelsen, og denne har gitt beskjed om at sakene kan disponeres av området. Særlig må ikke pakker rives opp for å eventuelt finne slike ting som tobakk og sjokolade. Slippplaglederen er ansvarlig for at intet blir ranet. Rapporter alltid om slipp er kommet eller ikke, når særmelding er mottatt. Det er viktig hurtigst mulig å få vite pakkens innhold.
9. Send meddelelse om når De har bestemt Dem til å utføre større transporter eller større øvelser for Deres folk, slik at Distriktsledelsen kan ha oppmerk-

somhet henvendt på dere i tilfelle noe skulle gå galt. Send alltid slike meldinger i kode.

10. Motta til slutt min beste anerkjennelse for de vellykkede aksjoner og transporter som De har utført i det siste. Videre er jeg tilfreds over at alle har sendt sin rapport over våpen og spesialoppgaver i rett tid. Meget og vanskelig arbeid ligger foran Dem, men jeg er forvisset om at våre oppgaver skal lykkes.»

Den 23. april får Strand melding om at en rassia er forestående. Han underretter alle sine og får sendt melding til Holst, som driver stor kursvirksomhet med ca. 100 elever i 2 leire.

ulgent

Årsaken til rassiaen var en NS-mann, rikstrener Erling Nilsen. Han hadde vært i Eggedal og hørt vedvarende flydur og var sikker på at det var fly som kom med slipp.

Han dro til Drammen og fikk organisert politi og hird, og sent på kvelden den 23. april startet de. Etter midnatt kom de til Eggedal. Det var stopp ved Eggedal kirke. Herfra gikk de til fots mot Besserud, der Nilsen var viss på at her var stedet. De banket på hos Knut Besserud som selv åpnet døren for dem. Her startet de husundersøkelse først i 1. etasje. Etter en tid fant de amerikansk ammunisjon i noen ryggsekker og var da sikker på at her var det HS-folk. Knut Besserud klarte å flykte gjennom soveværelsesvinduet, men ble beskutt av hird uten at han ble truffet.

Skytingen førte til at 3 HS-menn som lå i 2. etasje begynte å røre på seg. Dette gjorde at politi og hird ble oppmerksom på at det var folk i 2. etasje. Disse 3, Reier Kjernaas, Knut Larsen og Jens Kristiansen kunne vel ha skutt seg fri, men hensynet til fru Besserud og 2 barn gjorde at de valgte å la seg ta til fange.

Dagfinn Henriksen som ledet rassiaen, var nå klar over at dette var noe ganske annet enn bare et flyslipp. Han kalte opp forsterkninger av hird fra Ringerike. Han dro fra Besserud med fangene og opprettet hovedkvarter hos Thorvald Teige.

I alt ble det foretatt 13 arrestasjoner, noen tilfeldig slik som Olaf Knudson. Han var passasjer i en lastebil på vei oppover dalen og ble stoppet i en kontroll. Knudson ble arrestert mens sjåføren fikk kjøre videre.

De øvrige arresterte var Reidar Juvet, Anton Teige, Gudbrand Båsen, Sigurd Kodalen, Halvor Frøyse, Einar Juvet, Einar Kodalen, Tormod Kaugerud og Olav Aasland.

Rassia i januar og rassia igjen i april har nok skapt frynsede nerver hos flere. Distriktssjefen tenner på alle plugger og skriver slik til Strand, som nå nytter dekknavnet Erik Mo:

Til Erik Mo, med kopi til Ola Lien. (Hilse)

1. Nå er jeg forbannet lei alt prat om avgivelser til, og slit og strev for Ola Lien. For fremtiden skal *alt* vedrørende *avgivelser, forsyning og samband* m.m. gå om

distriktet, og De vil få Deres konsise ordre herfra. Rot tåler jeg ikke, og å snakke fram og tilbake har vi ikke tid til.

2. Ola Lien skal kun ha 1 – en – mann fra Finn, og om dette har David gitt beskjed om, at rapport skal sendes hit om hvem som er uttatt. De øvrige tilhører Dem. Ingen rapport er kommet.
3. Det var et «*ypperlig*» «varslingssystem» De har sørget for, når 12 mann kan la seg ta inne på fjellet. Sørg øyeblikkelig for å opprette vaktpost døgnet rundt i Åmot og Prestfoss med telefonisk varsling om noe skjer.
4. I forbindelse med distriktets arrangement Tulla, utfører De de pålegg som blir pålagt. De forsyner ikke Lien, det gjør Distriktet, hvorav De er en del. De forsyner ikke Tulla, det gjør også distriktet. Altså klare linjer, gjennom distriktet.
5. Hvis der nå hos Dem finnes den ringeste tvil eller misforståelse om hvorledes jeg vil ha disse ting til å gå knirkefritt, innkalles De til å møte meg her med Deres stabssjefer. Tidspunkt kan De selv fastsette.
6. I forbindelse med C-76 må De forandre de troppers nr. som begynner på 100 000, og står direkte under O-sjefen.

Men Strand er klar til å gi svar på tiltale:

Fra Erik Mo 26-B-169 26/4

«Deres B 32 og 34, C 75 samt 2 kodemeldinger er mottatt. Deres spydige og arrogante B 34 fremmer ikke RR, HS sak. Tvert imot fratar det, – iallfall mig, mye av den arbeidslyst og kraft som trenges i høieste grad. For å ta det punktvis:

- Pkt. 1. Tidligere har De bedt om at vi herpe gjør hvad vi kan for å hjelpe

Ola Lien. Når vi så gjør det, så er det «rot».

2. Jeg har aldrig fått beskjed om at Lien skulde ha en av Finns folk, har i det hele tatt ikke visst om dette før Ramo skriver til mig herom fra Topas. Jeg kan selvsagt ikke skrive rapport om en ting jeg ikke har anelse om.
3. Vårt «ypperlige varslingssystem» virket fullkomment. Dalen fikk varsel mandag kl. 20.30, altså i god betids. Sålenge Ola Lien har holdt til deroppe, har vi hatt vakt avvekslende en uke på Åmot og en i N. Sigdal. Jeg kjenner ikke til at der er tatt noen på fjellet. Det er av dalens egne folk og nede i dalen alle er tatt efter de rap. jeg har fått.
4. Jeg er nu fullt på det rene med hvorledes De vil ha det, og vi skal for eftertiden ikke ta hensyn til Ola Lien uten efter ordre fra Dem. Å få det svære apparat som HS nu er blitt, til å gå knirkefritt, anser jeg for umulig, iallfall med mig som O.-sjef.

I forbindelse med Deres til Ola Lien om ny rassia, kan opplyses at politiet på V.sund Bad også rykket ut dit i natt via Krødsherad. Hilsen. »

Dette er et meget skarpt brev fra Strand, og en skarpere tone enn en noen gang har brukt, men det fører til kontant svar:

«Til Erik Mo. 27-B-35 27/4

1. Deres B-169 mottatt. Jeg studerer mine skriv til Dem gjennom den siste tiden –

og stanser ved mitt B-22. Jeg vil gjerne ved denne anledning også be Dem stanse litt ved punkt 1. De må ikke oppfatte min skriv som spydige – og langt mindre arrogante . . . Men *krasse* er de, og jeg beklager dypt at min «snert» har gjort Dem mere vondt enn jeg har villet! Da vi *to* snakket sammen sist, tror jeg ikke De følte akkurat at jeg ønsket å være ubehagelig. Jeg tror nå endelig å ha «oppdaget» Dem – som kjent skal en i vanskelighetene studere sine venner, jeg vet nå at De setter all Deres kraft og vilje inn på vårt arbeid, og får det best til uten bulder og brak.

2. Jeg må imidlertid komme tilbake til mitt B-34 og Deres svar.

1. Nei, se etter, jeg sier *ikke* De har rotet, men at jeg ikke tåler rot, d.v.s. som framkommer når *to* skal gi *en* forskjellige ordre. En ting er å være imøtekommende, en annen å motta ordre. – I dette ligger ikke noen som helst beskyldning. Tvertimot, jeg har sagt det før, og gjentar: De er Deres stilling voksen og kjenner Deres ansvar og plikt. Derfor tror jeg det går godt.

2. Er jo en *feil* av Ramo, og *han* må De nok ta for dette. For øvrig har også vår radiosjef sendt ham en epistel. – Det er mitt håp at innen vi riktig begynner, skal vi ha *vårt samband* best mulig. Det krever først og fremst samarbeide mellom *ALLE* sjefer. Altså: La meg få høre hvorledes det gikk til at Ra-folkene Deres ble avgitt til Ola Lien.

3. Så var det «ypperlig varslingssystem» – jo jeg skjønner De her tar mitt uttrykk ille opp. Men jeg *har* virkelig fått rapport fra B.A.4 at De har et slikt «ypperlig varslingssystem» med

vakter og Walkie Talkies og kontakt hver time o.s.v., o.s.v. – Når så fienden, og *jeg har det fra ham selv*, kan reise helt opp i dalen, og videre helt opp i de trakter hvor Ola Liens kampscole muligens ligger med gutter fra Dem, og arresterer: Reidar Juvet, Anton Teige, Olaf Knudson, Gudbrand Båsen, Jens Kristiansen, Knut Larsen, Sigurd Kodalen, Halvor Frøyse, Einar Juvet, Einar Kodalen, Reier Kjernaas, Tormod Kaugerud, Olav Aasland – har jeg ikke da lov til å sette «ypperlig varsling» i gåsøyne? Såvidt jeg kjenner gutta i dalen, tilhører nok disse 14116(?) – ikke sant? Som De ser ligger der *dype kjennsgjeringer* til grunn for min uttrykksmåte.

4. Det skal vel helst ikke gå «knirkefritt». Da er der en svakhet på et eller flere punkter. – Syng ut Deres hjertens mening, vi kan begge se en sak fra flere sider, og enes om den i store linjer til H.S.s beste. – La oss ikke *forstørre* våre feil. Vi gjør så godt vi kan – og hermed håper jeg å ha gjort Dem min eventuelle urett god igjen. Jeg håper at vi nå, til vi kan nedlegge våre hverv, bare må ha glede og støtte av hverandre, og at eventuelle knirk ikke må bråke for hårdt.

3. Ettersom våre rapporter fra Dalen og fienden kommer inn, stiger min beundring for Ola Lien. – Jeg hadde nok satt pris på om han hadde trukket seg uten kamp – men når han først tok den, må jeg si at han er en flink kar. Det er imidlertid trist med dalen, hvor tyskerne nok vil herje og brenne stygt. Prøv imidlertid å reorganisere arbeidet så fort råd er, og så sammen med sivil representant se hva der kan gjøres for å bedre forsynin-

gene. De får et vanskelig og tungt arbeid framover, men det går nok. Lykke til!

Hilsen!»

Grunnen til denne noe skarpe utveksling har nok sin rot i situasjonen slik den var da.

De tyske styrker var på det nærmeste knust. Allierte arméer trengte stadig nærmere Berlin. Dette ga håp om fred. I Norge var alt motstandsarbeid under stadig større press. Selv om de tyske styrker i Tyskland sto foran et nederlag, er det ingen tegn på at Gestapo eller andre tyske enheter slappet av i kampen mot undergrunnsbevegelsen.

NS med politi og Hird er mer aktive enn noen gang i et desperat forsøk på å knekke motstandsbevegelsen.

Distriktssjefen har opplevd flere rassiaer rundt om i sitt distrikt. 17. februar skrev Strand at om ca. to måneder er jeg klar til å ta imot fienden, og så denne rassiaen.

Det er lett å være etterpåklok, men det synes som om distriktet var urettferdig i sin dom over områdets varslingssystem. Systemet virker godt, men tilfeldigheter førte til arrestasjonene.

Den 28. april summerer Strand opp episoden. Han forteller at noen av områdets menn som deltok i Haglebuslaget er kommet hjem etter en 31 timers marsj. Området har klødd i fingrene etter å delta i kamphandlingene, og

mange har presset områdesjefen til å gi grønt lys. Strand har sagt *nei* og vil fortsette med det, spesielt etter at det nå er ca. 2000 tyskere stasjonert i dalen.

Til slutt kommer et hjertesukk:

«Det begynner å bli styggmye koder nå. I går fikk jeg en ny igjen. Det trengs sannelig unge folk med klistershjerner til å sitte som områdesjef, slik som dette har utviklet seg.»

Det er tydelig at alle er klar over at freden er like rundt hjørnet. Like tydelig er det også at det går mot kapitulasjon. Den 1. mai skriver Ole H. Strand at nå ser det ut til at det snart er slutt og at vårt land vil slippe fint fra krigen. Like etter mottar området rundskriv fra SL. Skrivet er datert den 30. april og gjengis nedenfor:

- «1. Jeg beklager å ha sendt Dem 2 C-80. Det siste skulle være 30-C-81 istedenfor 30-C-80.
2. Vi har mottatt følgende fra SL:

I.

Det er i den nåværende situasjon – da muligheten for en almindelig tysk kapitulasjon er tilstede – av avgjørende betydning at det hersker absolutt ro og orden. Aksjoner eller aggressivitet fra HS (eller andre) mot tyske tropper, tysk eller norsk politi, eller norske nasister, har i øyeblikket ingen militær hensikt, men kan legge de største vansker i veien for en ordnet tysk kapitulasjon. Det gjelder mer enn noensinne at det hersker ubrytelig disiplin, og at befall og jegere holder hodet kaldt. Områ-

desjefene må uten opphold sende ut forholdsordre til befal og jegere overensstemmende med ovenstående. Områdesjefene må videre påse at alle sjefer holder kontinuerlig kontakt med under- og overordnede.

II.

Kapitulerer tyskerne, innskjerper vi den stående ordre om at HS skal respektere våpenstillstanden og ta seg av de oppgaver som er foreskrevet for dette alternativ. Brudd på våpenstillstanden fra HS's side vil kunne medføre uoverskuelig skade.

III.

Fortsetter tyskerne trass i all fornuft motstanden i Norge etter at krigen er slutt i Tyskland, gjelder det at organisasjonene er intakte og kampklare, slik at de med styrke kan medvirke innenfra til frigjøringen av landet i samarbeid med norske og allierte styrker som kommer utenfra.

3. Vi har også mottatt:

Forholdsordre nr. 1 fra Hjemmefrontens Ledelse

Himmler, sjefen for SS og Tysklands

mektige mann, har tilbudt betingelsesløs overgivelse til Storbritannia og USA. Tilbudet var uantagelig, da det ikke samtidig var rettet til Sovjetsamveldet, men det viser at sannsynligheten for en samlet tysk kapitulasjon er blitt meget større.

I denne situasjon må ingen ved uoverlagte handlinger forringe utsiktene til en ordnet avvikling av den tyske okkupasjon av Norge.

Hjemmefrontens ledelse gir derfor følgende forholdsordre:

1. Undgå sammenstimlinger. Vær ikke med i demonstrasjoner av noen art. Opptre ikke utfordrende overfor tyskere eller NS.
2. Spre korrekt og nøyaktig de meldinger som gis over London radio. Noter ned, – stol ikke på hukommelsen. Stopp rykter og falskmeldinger.
3. Slapp ikke av på vanlige forsiktighetsregler. Husk at Gestapo arbeider der til siste stund. Følg de direktiver som i enhver ny situasjon blir gitt av Regjeringen og Overkommandoen og Hjemmefrontens Ledelse.

Parolen er:

VERDIGHET RO DISIPLIN

Haglebuslaget

Helge og Hans Medalen hadde ansvar for å underrette Haglebuforlegningen, dersom tyskerne skulle komme opp Eggedal.

Den 24. april 1945 sprang Lars Medalen til Haglebu med melding om at nå var tyskerne i Eggedal.

På Haglebu var det et befalskurs i gang med 80 elever. Innrykk var den 15. april, 18 av elevene var fra Modum- og Sigdal-området.

Da meldingen kom den 24., ble undervisningen avbrudt og stillingene besatt, men da det kom ny melding om at russiaen var slutt, fortsatte undervisningen.

Om morgenen den 26. april kom det ny melding om at tyske styrker var på vei oppover dalen. Kurset gikk da igjen i sine stillinger.

Erland Berg sammen med Anker og Nils Aamotsbakken pluss en kjentmann ble beordret ut som oppklaringspatrolje for å skaffe opplysninger om fienden.

Halvveis mellom Haglebu og Medalen oppdaget de en tysk soldat, og Anker Aamotsbakken ble sendt tilbake med melding. Etter dette gikk de noe lenger opp i åsen for å få bedre oversikt. Her

oppdaget de den tyske frammarsjen, og neste ordonnans ble sendt tilbake. Erland Berg ønsket å vite mer om tyskerne bevegelser, og sammen med Nils Aamotsbakken ble han igjen. Da to tyske tropper hadde passert, mente Berg at nå hadde han sett nok og trakk seg tilbake mot Haglebu. Etter en kort marsj kom de til en hytte, og til sin forskrekkelse oppdaget de nok en tysk tropp. Berg og Aamotsbakken la på sprang uten å bli oppdaget. Da de kom fram til et åpent myrdrag, hørte de støy og kastet seg ned bak en gran. Et tysk lag passerte ca. 20 meter fra dem, men like bak kom enda et lag som gikk over til skytterlinje. Da dette laget var ca. 10 meter fra grana, åpnet de ild mot tyskerne og 3 soldater gikk i bakken. Det oppsto stor forvirring, og Berg og Aamotsbakken kom seg bort fra den utsatte stillingen. De visste at de var omgitt av fiender på alle kanter, men kom seg ned til Haglebudammen. Her var de til det ble mørkt, men uten ski, lite mat og utstyr fant de ut at det ville bli farlig å dra innover fjellet. I stedet tok de fatt på hjemturen.

Peter F. Holst var sjefen for base 4 eller BA 4 på Haglebu. Han hadde delt

styrken sin inn i en stab på 10 mann og to tropper. Fenrik Løvsbogen var sjef for 1. tropp og Langum for 2. tropp.

1. tropp var plassert på østsiden av Haglebuvannet og 2. tropp på vestsiden. Denne troppen kom først i kamp, og etter 4 timers kamp gav Holst ordre om å trekke seg ut av stillingene.

1. tropp hadde patruljer framme som sinket den fiendtlige framrykking. Ved tre-tiden om ettermiddagen var det et pusterom i kamphandlingene, og Holst gav da også 1. tropp ordre om tilbaketrekning og å være ettertrygd. Holst hadde 7 falne og 5 sårede. De tyske tap var 29 falne og like mange sårede.

Tilbaketrekningen gikk over Flenten til Rudstadstølen ca. 20 km. Under marsjen fikk de som kunne reise hjem anledning til å avlevere våpen og utstyr, fordi kurset måtte regnes som avsluttet.

Den norske kampånden var meget god, og de tyske offiserene var sjokkert over å finne godt organiserte avdelinger som kunne bite ifra seg så kraftig. Tyskerne satte i gang en opprenskningsaksjon med 2000 mann uten å finne noe.

Fra Modum og Sigdal var følgende med i trefningen:

Gunnar Bakke
Erland Berg

Kjell Berg
Kristian O. Brunes
Birger Glesne
Hans Holmen
Kåre Kristoffersen
Harald Medalen
Kristian Medalen

Paul Midtskogen
Magdalon Mowinckel
Erik Rygh
Ola A. Strand
Pål Tufte
John Wang
Anker Aamotsbakken
Nils Aamotsbakken
Leif Aasmundrud

Ved Haglebu er det reist en bauta til varig minne om trefningen, der 7 soldater falt for Norge.

Knut Dorenfeldt Aubert, Skoger
Kåre Ole Emanuel Berntsen,
Konnerud
Øyvind Normann Jørgensen,
Drammen
Bjarne Edvard Klemmetsen,
Drammen
Knut Flaaum, Mjøndalen
Harald Holth, Mjøndalen
Jonny Thorvaldsen, Svelvik

Frigjøringen

Det var nå tydelig at 2. verdenskrig i Europa nærmet seg slutten. Fra øst rullet russiske styrker inn i Tyskland, og de allierte i vest er på marsj mot Berlin. Alle regnet med at nå var det bare et tidsspørsmål når Tyskland måtte kapitulere. Den 4. mai kapitulerte Tyskland, men Norge er ikke nevnt i kapitulasjons-dokumentene. Her i landet stiger spenningen. Skal «Festung Norwegen» fortsatt forsvares? Vil Gestapo og Waffen SS nekte kapitulasjon og herje vilt i landet? Sentralledelsen hadde med sitt rundskriv av 30. april gjort det klart at de håpet på kapitulasjon, og det var derfor viktig at verken HS eller andre provoserte slik at en overgivelse ble vanskelig.

I Modum og Sigdal er forberedelsen for finalen godt i gang.

Den 17. februar skrev Ole H. Strand at «om et par måneder tror jeg vi skulle være godt forberedt til å ta imot fienden». Området har fått sine 2 måneder, og 1. mai skriver han at nå tror han at landet vil slippe fint fra krigen. Den 7. mai er han så sikker på fredelig kapitulasjon at han har gitt ordre om eksersis i sluttet orden for at HS ikke skal opptre som en «saueløkk».

Ventetiden må ha vært nervepirrende for HS-jegerne. Spesielt da den øvrige befolkningen begynte å feire freden på forskudd.

Den 8. mai skriver Ole H. Strand:

«Det var en faretruende løssluppen stemning her på stedet i går kveld med temmelig meget fyll, men vi fikk vår avsatte lensmann til å snakke folk tilrette, da det kunne bli farlig, hvorefter de gikk pent hjem. Tyskerne på Vikersund Bad hadde porten låst hele kvelden, men ved 2-tiden begynte de å røre på seg.»

Klokken 12.20 den 8. mai får området mobiliseringsordre, og områdesjefen sender sin ordre ut:

Mo 8/5 kl. 14.00

MOBILISERING

«Fra distriktssjefen har jeg nu mottatt ordre om at vi mobiliserer. I henhold hertil har troppssjefen straks å samle sine styrker og trekke til beredskapsplass.

Hver mann medbringer mat for 3 dager som vanlig ved mobilisering. Stabens medlemmer samt fagsjefene møter på stabens beredskapsplass. Sørg for at ordren ikke blir panikkbetont.

Vel møtt!

Hilsen
Mo»

ypperlig våpen for kamp i skog for den som kan skyte sikkert og har gode nerver. Den er langt mer hurtigskytende enn en mauser og langt mer treffsikker utover 50 m, enn en hvilken som helst maskinpistol. Ja, helt ut til 200 m gikk den meget sikkert, og fienden viser seg sjelden på lengre hold i skog. Det var ikke til å undres over at karene eller avdelingssjefene i den storrazzia som ble satt i gang, hadde liten lyst til å gjennomføre terrenget altfor nøyaktig.

I alt ca. 2000 mann deltok i denne razziaen som tyskerne nå satte i gang, men den kom ikke så langt utenfor allfarveg. Tyskerne hadde et par Fieseler Stork-fly oppe, men heller ikke flyene oppdaget noe.

Under kampene og under tilbaketrekingen var det ingen utenom BA 4 som hadde kontakt med styrken eller kunne påvirke utfallet. Først 27. april kunne UK få melding, da ingen hadde «sked» med UK før. Endelig 4. mai hadde vi full oversikt over kampen, razziaen og dens følger og kunne sende følgende telegram til UK:

«The successful defensive action fought by units of BA 4 has greatly strengthened the spirit of the Milorg and heartened the civilians. It has also shaken the quislings. Members of courses in BA 4 are now back in their own areas.

Ola Lien with staff and cell people safe in northern part of BA 4.»

Samme dag fikk vi også følgende signal fra UK:

«Heartiest congratulations on successful outcome of action in BA 4.»

Det var imidlertid ikke alle som trodde det ville bli et så heldig utfall av aksjonen. Det er klart at ryktene kom i veldig omløp — og selv enkelte Milorg-ledere viste panikk-tendenser og antok at større områder av hjemmевærende Milorg ville bli rullet opp. Tvert imot viste det seg at det var NS-organisasjonene som kom til å lide.

Det vellykkede forsvaret i Eggedal sammen med en tilsvarende trefning i BJØRN VEST (i Hordaland) noen dager senere, var antakelig de enkeltaksjoner som bidro mest til å sette hjemmestyrkene i respekt, slik at ytterlig-

gående NS-elementer ble atskillig spakere enn ventet da kapitulasjonen kom.

Det er vel også mulig at de nevnte to aksjonene var blant de faktorene som ble tillagt vesentlig vekt, da tyskerne bestemte seg for å påby avvæpning og demobilisering av alle væpnede NS-organisasjoner allerede før kapitulasjonen.

Det har også av enkelte vært reist tvil om aksjonen i basene BJØRN VEST og ELG var i samsvar med gitte direktiver. Her er å merke at bortsett fra spesielt pålagte oppdrag, fulgte vi i basene generelt de samme regler om ikke å søke kamp som Milorg ellers. Disse reglene gikk stort sett ut på at kamp så vidt mulig skulle unngås, og det beste var om oppdragene kunne gjennomføres uten å komme i kamp. Spesielt gjaldt at:

— Når det gjaldt tyskere, skulle det bare åpnes ild i selvforsvar,

— Når det gjaldt opptreden overfor Hirden, Hirdens bedriftsvern, NS vaktbataljon o. l.,

hadde jeg gitt karene ordre om å følge direktivet av 26/3/1945 som gikk ut på at når disse avdelinger deltok i razzia etter Milorg-forlegninger kunne de tilintetgjøres, når det ansås nødvendig av hensyn til avdelingens eller viktige lagres sikkerhet.

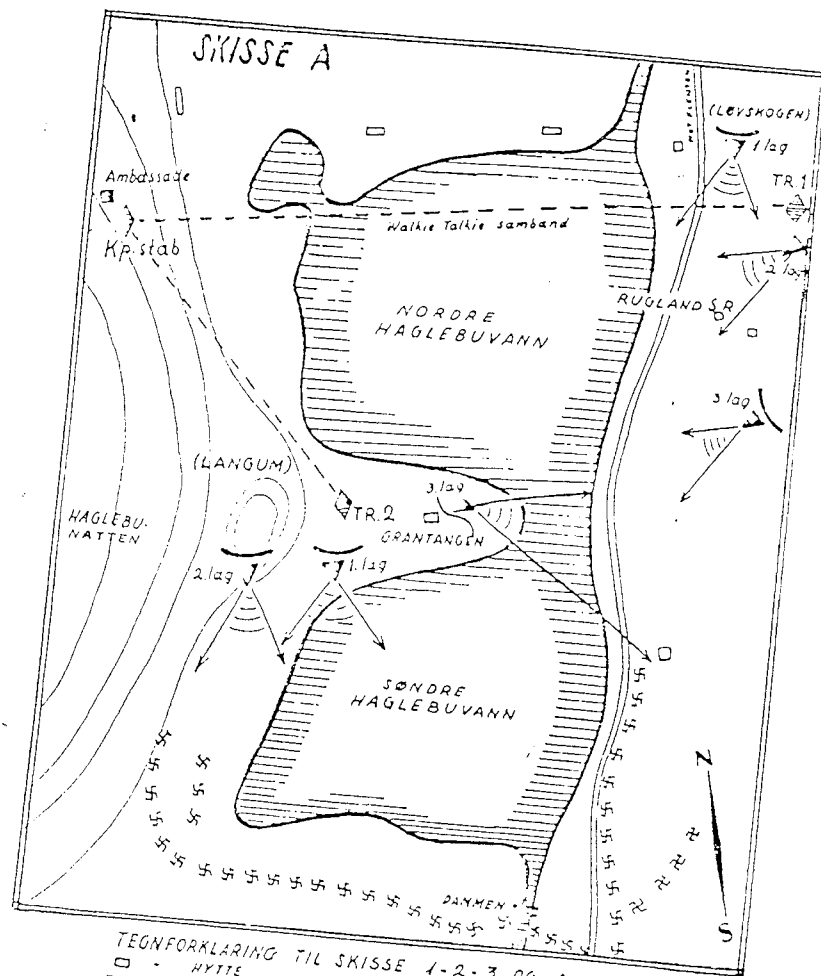
Som betingelse for aksjon var dog satt at et heldig utfall skulle anses sikkert. Det kan ikke herske tvil om at såvel i Eggedal som i BJØRN VEST var det tyskerne som gikk til angrep.

I de andre BA'er hadde vi ingen razzia siste måned av krigen, unntatt dem som jeg foran har skildret i BA 1 og BA 4.

Særlig i selve Vassfaret (BA 3) hadde vi fått arbeide i fred og ro, og det var nå også ganske store kvanta av våpen, mat, sambandsmateriell og uniformer vi hadde samlet der. Ca. 40 flylaster tok vi imot i dette området. I de andre tre underbasene fikk vi til sammen ca. 35 flylaster i løpet av vinteren.

Paul M. Strand:

"Fallstjerner over Vassfaret"

TEGNFORKLARING TIL SKISSE 1-2-3 OG A

□	HYTTE	✕	FIENDTLIG FRAMRYK
—	VEI	—	STILLING
—	HØYDEKURVE	—	EGET LAG I SKUDRELT
—	RADIO SAMBAND	—	EGEN TROPPS-ELLER KPTAB

1 CM. PÅ SKISSENE: CA. 140 M.

